

Muzej za umjetnost i obrt, Zagreb

*Suvremeni umjetnici u Stalnom postavu MUO*

*Zašto bi netko kupio Glavoper od Gorana Trbuljaka?*

20.11.2018. – 14.2.2019.

## **UMJESTO BIOGRAFIJE**

### **STALNI POSTAV ZA GORANA TRBULJAKA**

#### **Iskušavanje odnosa s javnošću**

O Goranu Trbuljaku teško je reći nešto novo i originalno – do sada su o njemu pisali i govorili mnogi. No ponajprije i u svakoj prilici on sam. Danas je stoga dobro poznato da se Goran Trbuljak već sedamdesetih godina javno predstavljao kao umjetnik u krizi koji ne pravi objekte nego samo ulične akcije i izložbe, a trudi se održati kontinuitet u svom radu. Poznati su galerijski nastupi (1971., 1973. i 1979.) kada je izložbe svodio na prikaz plakata - teza kojima je deklarirao osobne umjetničke principe dovodeći ih u konfrontaciju s načelnim principima galerijske prezentacije umjetničkog rada. U osnovi ove ideje bila je inicijativa za javnom raspravom o društvenim shvaćanjima umjetničke aktivnosti, potaknuta s jedne individualne, izvaninstitucionalne pozicije, koja ne preže od povlačenja pluga preko vlastitih kostiju. Toj rubnoj, klimavoj poziciji Trbuljak je dao glas i lice, a njene buntovne iskaze afirmirao kroz uobičajenu javnu obavijesno-informativnu formu plakata. Tako je formalna demonstracija pretvaranja umjetničkih objekata u iskaze Trbuljaku postala dijelom efektne strategije uspostavljanja kontakta s publikom, iznošenja sudova i namjera svog umjetničkog alter ega. Izazivajući i očekujući povratnu reakciju, Trbuljak do danas pred publikom nagađa o njegovim autorskim kapacitetima i kocka se s uvjetima vlastite prisutnosti na sceni. Eto, već pedesetak godina, čini se s jednakom lakoćom, taj diplomatski mentalitet koji zastupa moral bunta izgrađuje i razgrađuje svoj umjetnički identitet, vrijednost i likvidnost kroz provociranje dilema o mogućnostima recepcije i tržišne verifikacije svojih radova.

Ako je moguće govoriti o edukativnom aspektu Trbuljakove umjetnosti, a iz pozicije muzeja to je važno pokušati, tada se on sastoji u intuitivnom i nonšalantnom raskrinkavanju praktične premise koja stoji kao sjena mogućnosti bivanja

umjetnikom. Poziciju umjetnika i umjetnica u društvu ne potkrjepljuju samo njihovi radovi, nego i spremnost osobnog ulaganja u razvijanje mreže međuljudskih i institucionalnih transakcijskih odnosa, iz koje slijedi volja za udovoljavanjem prešutnom nalogu redovitog održavanja dobre prohodnosti komunikacijskih kanala s publikom, kustosima, galeristima i kolekcionarima. Tako je bilo stoljećima prije ove naše globalne mreže i virtualnih društvenih mreža, pa i danas takozvani samostalni umjetnici zapravo više o nitima prosudbe institucija i tržišta, u mreži tuđih interpretacija, relativizma i subjektivnosti, izloženi opasnostima konkurencije, ignorancije i cenzure. U odnosu na ovu problematiku činjenica da nevoljko i rijetko udovoljava podrazumijevanim zahtjevima, da ne pokazuje ništa novo i originalno te samo ono što doista jest, osnova je Trbuljakova morala s kojim ulazi u Stalni postav Muzeja za umjetnost i obrt.

### **Muzej uspostavljenih veza**

Trbuljak već 1972. godine obilazi pariške galerije, pitajući ih ima li neka koja bi htjela izložiti anonimnog autora. Iskorak na međunarodnu scenu tih godina pred njega postavlja mogućnost razrješenja krizne umjetničke situacije jer je kroz suradnju s kustosicom Idom Biard u Parizu doista pokrenuo program izložbi *French Window* – doslovce na oknu prozora privatnog stana. Iste godine, u Zagrebu se pak izborio za podršku publike putem referenduma kojeg je organizirao pod parolom *Umjetnik je onaj kome drugi za to dadu priliku*. Tako je Trbuljaku krenulo u umjetničkim vodama domaće i inozemne scene pa je već 1981. godine održao „retrospektivnu“<sup>1</sup> izložbu u Salonu Muzeja savremene umetnosti u Beogradu. Unatoč tomu i kasnije je od prilike do prilike, u kriznim momentima ili pak iz čistog opreza, nastavljao potragu za idealnim partnerima u ovoj umjetničkoj avanturi, primjerice putem plakata *Star i ćelav tražim galeriju* (1994.) te *Old Depressive Anonymous Is Looking For A Permanent Display Place in Some Nice New Art Museum* (2005. - 2008.). U vezu započetu sa Stalnim postavom Muzeja za umjetnost i obrt Trbuljak ulazi spreman za izlaganje ključnih tematskih aduta i nastavljanje kontinuiteta u svom radu. I zato ova izložba bez ambicije da bude retrospektiva, slučajno i nenamjerno, više poput hazarderske nego muzejske završnice predstavlja namirenje potrebe režisera života za

---

<sup>1</sup> Retrospektivna izložba sastojala se od tri teze koje je Trbuljak plasirao prethodnih godina: Ne želim pokazati ništa novo i originalno (Galerija SC, Zagreb, 1971.); Činjenica da je nekome dana mogućnost da napravi izložbu važnija je od onoga što će na toj izložbi biti pokazano (Galerija suvremene umjetnosti, Zagreb, 1973.); Ovom izložbom održavam kontinuitet u svom radu (Studio Galerije suvremene umjetnosti, Zagreb, 1979).

dovršenjem ishoda započetih namjera. Zbiljski paradoks umjetničkog identiteta Gorana Trbuljaka utjelovljen u *Glavoperu* kao dokumentu susreta dvojice imenjaka, više je od misterija dvojnika ili dublera i moguće intrige posuđenog, zamijenjenog ili ukradenog identiteta. Susret je to u kojemu se simbolički dovršava Trbuljakov umjetnički projekt - upoznavanje anonimnog alter ega s njegovim autorom. Bogat najprofinjenijim nijansama ironije taj je susret apsurdna životna šansa u kojoj se umjetnički projekt potvrđuje kao sudbina – jednostavno, njih su se dvojica „nanjušili“ i spojili preko portala Njuškalo.

I da, ostavimo se materijalne razine zbivanja. Nije glavoper nego *Glavoper*. Ne radi se ovdje tek o aludiranju na fizičku osnovu predmeta ili identiteta tog drugog Trbuljaka, već o ugrabljenoj briljantnoj prilici koja se ukazala, za kojom, vjerujem, jednako čeznu i kustosi i umjetnici i publika. Prilici da se dosegne metafizička razina stvarnosti. Mogućnosti da se fragmenti usputnih zbivanja odjednom poklope po bridovima svoje znakovitosti i da iz tog spoja, barem nakratko izroni smisljena slika svijeta u kojoj su stvari zapravo pojmovi, pojmovi odnosi, a ljudi medijatori na njihovim sjecištima.

## Zbirke u kontaktu

Skromna međunarodna vidljivost konceptualnog umjetnika Gorana Trbuljaka ove godine utvrđena je i retrospektivom koja mu je pod naslovom *Before and After Retrospective* organizirana u Centre d'Art Contemporain u Ženevi (svibanj – kolovoz 2018.), a trenutno je u pripremi gostovanje u Museo d'Arte Moderna u Bologni (siječanj 2019.). Izložba u MUO-u, iako planirana posve izvan ovih okolnosti, skladno se i znakovito terminom uklopila baš između dviju inačica retrospektive, u krug ostalih Trbuljakovih izložbi priređenih ove sezone u Zagrebu (*Wow, wow wow*, Galerija 3.14; *Tanhoferu i Babaji*, ADU Galerija f8, *Goran Trbuljak : oblikovanje linijom manjeg otpora*, HDD galerija).

Nakon godina traganja za odgovarajućim institucionalnim partnerima i ova ironijska igra prilazi svome kraju, ali ne i razrješenju. Naime, u umjetnosti monogamija ne vrijedi. Nakon njegovih pedeset godina rada, hrvatske i neke europske institucije suvremene umjetnosti izlažu Gorana Trbuljaka, kolekcionari kupuju njegove radove, a on sam više nije ni anonimni ni izvaninstitucionalan, pa naravno, niti posve samostalan. Želite li danas izlagati Trbuljaka, veoma je izgledno da vam predstoji kontaktiranje s njegovim drugim partnerima s kojima ga vežu umjetničke transakcije. U jednu od takvih poslovnih ljubavi Trbuljak je povezo MUO i Kontakt umjetničku zbirku u vlasništvu Erste Group i ERSTE Foundation. Zahvaljujući realiziranoj posudbi iz njihova vlasništva, u mogućnosti smo pokazati digitalne ispise skeniranih originala serije radova *Bez naziva*, na kojoj je autor radio od 1971. do 1982. godine. Riječ je o dvadeset tekstualnih radova - jednorednih rečenica kojima autor izriče prosudbe o neimenovanim umjetničkim radovima i odnosima u svijetu umjetnosti, iznosi naloge koje posjetitelji trebaju izvršiti, rasipa statističke podatke o egzistenciji umjetnika i buni se protiv uvjeta institucionalne suradnje. Prve takve tekstove namijenjene ljudima na ulici ili posjetiteljima galerija i muzeja izložio je već 1971. na Pariškom bijenalu mladih, a kasnije i na mnogim drugim manifestacijama. Često je umnožavao fotokopije tih rečenica, ostavljajući posjetiteljima izložbe mogućnost da ih ponesu kući ako žele. Međutim, danas slobodna raspodjela ovih Trbuljakovih radova više nije moguća jer oni komunikaciju s publikom održavaju pod uvjetima autorskih prava kolekcije znakovita naziva Kontakt, koja ima za cilj nedovoljno istraženu umjetnost srednje, istočne i jugoistočne Europe staviti u kontekst globalne povijesti umjetnosti.

## **Slobodni umjetnik**

Vremena su se promijenila od Trbuljakovih početaka do danas pa ni on osobno, kako smo već konstatirali, nije posve isti. Zbog održavanja kontinuiteta u svom radu 2015. godine je iznova obilazio pariške galerije, ovoga im puta nudeći na otkup crteže njihovih izloga i fasada koje je crtao. Po pitanju otkupa i sam je s vremenom stekao određeno kolekcionarsko iskustvo, prikupljajući radove kolega koji bi mu se učinili slični njegovima kako bih ih uklonio iz vidnog polja javnosti i omogućio povijesti da ih prešuti. Međutim, nakon tih pedeset godina Trbuljakovog kontinuiteta znamo da on drugima ne bi učinio ništa što nije spreman učiniti sebi samom. Na kraju, otkupio je i *Glavoper*. U njegovoj „staroj ćelavoj“ glavi on vjerojatno stoji kao putokaz u smjeru povratka u anonimnost, kao amblematski znak nezavisnog stanja slobodnog umjetnika pomalo sklonog, ako već ne odustajanju od umjetnosti, onda barem daljnjem pokazivanju skepse oko nje.

Jasmina Fučkan, listopad 2018.